

Forfatter: Gyllembourg-Ehrensward, T. C.

Titel: Drøm og Virkelighed

Citation: Gyllembourg-Ehrensward, T. C.: "Drøm og Virkelighed", i Gyllembourg-Ehrensward, T. C.: *Drøm og Virkelighed*, udg. af Anni Broue ; Anne-Marie Mai , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1986, s. 264. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-gyllem14val-shoot-idm139726067454736.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Drøm og Virkelighed

Anden Deel Nutiden

172*Physionomie*: ansigt. - *Ordsproget* lyder: »Man skærer ofte bred rem af en andens hud« (middelalderligt ordsprog, Peder Laales samling).

173*fuldtro Ven*: alm. udtryk i 1800-tallets folkelige lyriske viser i skillingtryk. - *Prinds Hector*: i Homers »Iliaden« er Hector trojanernes største helt under grækernes belejring af Troja. - *Lord Byron*: George Gordon B., 1788-1824, engelsk digter; opholdt sig i Grækenland under frihedskrigen 1823, regnes derfor her med til »den antike Herlighed og de græske Heroer«. - *Oliebjerget*: bjerg i østlige Jerusalem, for foden af hvilket Getsemane lå. - »*l'appétit vient en mangeant*«: appetitten kommer, mens man spiser.

174*Ossian*: keltisk sagnhelt og skjald fra 3. århundrede. Traditionen om ham danner grundlag for James Macphersons Ossiandigte 1760, 1762, 1763. Oversættelse til dansk af A.C. Aistrup 1790-1791, af Steen Steensen Blicher 1807-1809. - *Seculum*: århundrede. - »*que ne ...le nature*«: »der ikke mere vender tilbage til de elskende, som den vender tilbage til naturen.«

175*Ginistan*: Ginnistan: drømmeland, feland, af arabisk djinn: ånd, et af ånder befolkede fabelland. - *Hver tager sin ...*: sangleg, jf. *Danske Børnerim, 265 Remser og Lege udelukkende efter Folkemunde*. Samlede og til Dels optegnede af Evald Tang Kristensen, 1896, nr. 2290: »Børnene går rundt i Kreds og synger: Skjære, skjære Havre, hvem skal Havren binde? det skal Allerkjæresten min, når jeg ham kan finde ... jeg så ham i Aftes ved det klare Måneskin, og hver ta'r sin, og jeg ta'r min, /så får de andre ingen. Børnene griber hinanden parvis og dandser rundt. De, som ingen får at dandse med, bliver udleet«. - *Baggesen*: Jens B., 1764-1826, dansk forfatter. Citaterne er fra første sang af »Emma, romantisk Eventyr i fem Sange«, trykt 1786 i »Minerva«. - *Aphrodite*: græsk gudinde for kærlighed og frugtbarhed. - *Charite*: svarer i græsk mytologi til gratie, dvs. gudinde for skønhed og ynde. - *Eginhard*: Einhard, 770-840, tysk krønikeskriver, kejser Karl den Stores sekretær.

176*Tivoli*: oprettet 1843, her altså noget helt nyt.

177*Commerceraad*: se n.t.s. 86. - *Paa hans Død at sige*: så sandt han er død. - *Vindbeutel*: opblæst, indbildsk person. - *Projectmager*: person, der stadig kommer med unyttige og/eller u gennemførlige projekter. - *honnet*: godt.

178*Stadighed*: vedholdenhed. - *de gode Tider for Handelen*: se n.t.s. 78.

179*afgjort*: afholdt. - *Mr. Lusard de Montalbert*: hans far afsvor adelstitlen.

181*fordigt*: med så stor færdighed.

182*Soirée*: aftenselskab. - *Réunion*: sammenkomst. - *Italienerne*: medlemmer af det italienske operaselskab, der gav forestillinger på Hofteatret fra 1842. - *aparte*: særlig. - *Lux*: snu, upålidelig person. - *Grisette*: af fransk gris: grå; unge kvinder af lavere samfundslag bar en grå dragt. Brugt som betegnelse for, en letlevende pige.

183*Écharpe*: smalt sjal. - *Nu maa jeg lee ... han græd*: folkeligt ordsprog, med udskiftning af nationalitet anført i Evald Tang Kristensen: *Danske ordsprog og mundheld*, 1890. - *Philister*: oprindelig studenterudtryk for ikkestudent; her: person med snævert livssyn og indskrænkede interesser. - *Extraction*: herkomst, oprindelse. - *Courtiseur*: en, der kurtiserer, flirter. - *pakke ind*: pakke sammen.

184*Scribe*: Eugène S., 1791-1861, fransk dramatiker.

185*Stødaf*: støder, stabejs.

186*rask Figur*: livlig eller fri person. - *aimable*: elskværdig.

187*Commerce*: kommer, sjov. - *Instituttet*: skolen. - *Baldyre-Frøkenen*: broderilærerinden. - *Gratier*: gudinder for skønhed og ynde. - *frequentere*: gå på.

188*Leflerier*: kurmageri, koketteri.

189*udelicat*: ulækker, her: upassende.

191*Nemesis*: en straf, der if. græsk mytologi ramte de mennesker, der var overmodige af lykke. - *oplærte ... Persons-Anseelse*: oplært i at vurdere folks stand, økonomiske forhold, berømmelse og behandle

dem derefter.

193*simple*: enkle.

194*den ... saakaldte nyeste Skole i Litteraturen*: sandsynligvis efterlignere af 266 den franske romantisme, f.eks. H.C. Andersen, der stod på dårlig fod med J.L. Heiberg pga. hans Hugo-inspirerede skuespil. - *uden at tale om*: for ikke at tale om.

195*Nymphen Echo*: Echo tæredes hen af ulykkelig kærlighed, til kun hendes stemme var tilbage.

196*Gravso*: spøgelse i skikkelse af so, her pige med uformelig figur. - *Grenadeer*: elitesoldat af fodfolket. - *Emancipation*: frigørelse. - *Tableau*: arrangeret scenisk opstilling. - *insinuere sig*: indsmigre sig. - *Gebeet*: område. - *Dampskibe*: Danmark fik sin første damper i 1819. - *Jernbaner*: Danmark fik sin første jernbane i 1847.

198*Pluraliteten*: flertallet. - *Voltaire*: Francois-Marie Arouet V., 1694-1778, fransk forfatter. - *Wieland*: Christoph Martin W., 1733-1813, tysk forfatter. - *Rousseau*: Jean-Jacques R., 1712-1778, fransk forfatter og filosof. - *Volubilitet*: hurtighed. - *Arcadien*: landskab i Grækenland, hvis beboere havde ord for at leve et sorgløst, muntert liv.

199*Svartalfer*: sorte (mørkets) alfer. - *et Parti, der ... Mythe*: David Friedrich Strauss, 1808-1874, tysk teolog, historiker, filosof, hævdede i »Das Leben Jesu«, 1835, at evangelierne var opstået ud fra myter, dansk oversættelse 1842-43 af Fr. Schaldemose. 1840-41 udgav Strauss »Die chrisdiche Glaubenslehre« med lignende tanker, dansk oversættelse 1842-43 af Hans Brøchner under titlen »Fremstillinger af den christelige Troeslære«. - *frequentere*: gå til. - *hiin Tolder i Evangeliet*: Zachæus i Lukas-evangeliet 18, 10-14. - *en Straale fra Himlen*: Prometeus; græsk mytologisk skikkelse, stjal ilden fra guderne og gav den til menneskene; her: kunsten eller ideen. - *Thorvaldsen*: Bertel T., 1770-1844, dansk billedhugger. - *Minervas Ugle*: Minerva, græsk Athene, er i romersk mytologi gudinde for videnskab og lærdom, hendes hellige fugl er ugle. Minervas ugle: ugle af uglearten Athene, oftest kaldet kirkeugle eller stenugle. - *Seculum*: århundrede.

200*dethroniseret*: stødt fra tronen, afsat. - *Potentater*: magtpersoner, herskere. - *forlorne*: tabte. - *bortraisonnerer*: fjerner med fornuften. - *Pharisæer-Retfærdighed*: skinhellighed. Farisæerne: religiøst ortodokst parti blandt jøderne på Jesu tid. - *Defensor*: forsvarer. - *Actor*: anklager.

201*Dispute*: meningsudveksling. - *Offer*: gave.

203*Slaget ved Leipzig*: 16.-19.10.1813. Napoleon blev slået af de allierede. - *Elba*: Napoleon blev 1814 tvunget til abdikation og måtte bo på den ital. ø Elba i Middelhavet. - *de ... hundrede Dage*: fra marts 1815 var Napoleon hundrede dage tilbage på fastlandet, men efter nederlaget ved Waterloo blev han forvist på livstid til atlanterhavsøen St. Helena. - *Juli-Revolutionen*: oprør i Paris 27.-29.7.1830.

205*comme il faut*: som han bør være. - *Leda og Svanen*: den græske mytologis øverste gud, Zeus, havde i svaneham samleje med Leda. - *Jupiter og Jo*: Jupiter (rom. mytologis Zeus) omskabte sig til en tyr og havde samleje med kongedatteren Jo, som han omskabte til ko. - *Svanehammen*: skuespil af Henrik Hertz, 1797-1870, opført på Det kgl. Teater 1841.

267

207*Præjudice*: skade, tab af værdi. - *Ustraffelighed*: udadledighed.

210 *plaidere*: føre proces, tale mod. - *Descendent*: efterkommer. - *de Viser Sten*: et metal, som skulle være i stand til at omdanne andre metaller til guld, og som alkymister søgte efter i århundreder. - *Inserat*: her: avisartikel.

211 *Gentiler*: mand af god familie; fransk adj. gentil: fin.

213 *Condition*: plads. - *aabenbar Skrifte*: offentlig syndsbe kendelse.

215 *ham og Enhver ... der vil usurpere ... og staae iveien ...*: formentlig Oehlschläger. - *usurpere*: tilrane sig. - *Parnasset*: kreds af digtere, bjerg i Grækenland, viet til Apollon. - *Musernes Lund*: skov på bjerget Helikon i Grækenland. - *Store Hoveder*: bl.a. Jean-Jacques Rousseau. R. hævdede i afhandlingen »Discours sur les sciences et les arts« (Omkring videnskaben og kunsten), at mennesket var født godt, men blev fordærvet af kulturen.

216 *Antikerne*: de græske og romerske forfattere. - *Pilatus*: Pontius P., romersk landshøvding i Judæa og Samaria. Lod dødsdommen over Jesus fuldbyrde. - »*Hvad er Sandhed?*«: Johs.-evangeliet 18, 37-38, Pilatus' spørgsmål til Jesus.

217*Paix ... chateau*: fred i hytterne, krig mod slottene. Bevinget ord fra den franske revolutions tid. Her: man står sig ved at være ringe. - *Lichtenberg*: Georg Christoph L., 1742-1799, tysk forfatter, skrev satiriske

aforismer.

218 *Primulae veris*: se n.t.s. 106. - *en vis Mand*: fanden. - *opdreven*: presset i vejret.

219 *sonor*: klangfuld.

220 *Talisman*: amulet. - »*I dit Ansigts Sved ... dit Brød*«: Herrens ord, da han udviste Adam og Eva af Paradiset, 1. Mosebog 3, 19. - *Spiller-Paroxysme*: spillelidenskab.

225 *frapperede*: overraskede.

227*er ... forsøgt i Verden*: har verdenskundskab.

228*Ossian*: se n.t.s. 174.

229 *Oscillationer*: svingninger.